

Møtet med rumenske Claudia Persa

Som kjent har KFSS i Norge lenge vært venns­kapsland med Romania, vi har bl.a. hatt et spesielt bønneansvar, og navnet Claudia Persa har stadig dukket opp på ulike styremøter og i andre KFSS sammenhenger. Det var flott å endelig få møte henne!

Helga Iversen, Claudia Persa, Karen Hagesæther, Tove Giske

Hun holdt også et innlegg på konferansen i Ede som gav et ærlig bilde av helsevesen, sykepleierutdanning og generelt om sykepleiers situasjon i Romania. Jeg sitter igjen med et inntrykk av en god og sterk sykepleier som jeg har mye å lære av.

Claudia var ferdig utdannet i 1994. Da egentlig som fysioterapeut, men i Romania kan hun også fungere som sykepleier. Siden hun var ferdig, dvs i 12 år, har hun jobbet på rehabiliteringsavdeling. Hun har fått respekt, ansvar, er godt likt og

fungerer som assisterende avdelingssykepleier. Dette til tross for at hun tilhører den evangelisk lutherske kirke som gir liten anerkjennelse i det rumenske samfunnet der man helst er ortodokse. Claudia sier det er helt spesielt og ganske sikkert Guds velsignelse og uendelige godhet for henne. Gud tar vare på sine barn!

Utdannelsessystemet i Romania er under utbedring. Man kan begynne i sykepleien etter videregående, som 18 åring, og gå i tre eller fire år. Den fireårige utdannelsen kom etter pålegg fra EU for å øke nivået på utdannelsen. De som har råd kan gjøre

det. Ellers er man autorisert sykepleier også etter tre år. Gabriella Damacus, som er lærer på en sykepleierskole i Romania, forteller at kvaliteten på utdanningene er noenlunde den samme. Hun forteller også at de er blitt mer bevisst på å undervise studentene i helhetlig sykepleie og etikk. Virginia Henderson

blir brukt mest av sykepleierteoretikerene, noe som gir utgangspunkt for å undervise i åndelig omsorg. Det er imidlertid forskjellig hva de ulike lærerne velger å vektlegge. Man er i Romania, som ofte også på norske skoler, aller mest opptatt av fysisk pleie og den tekniske biten av sykepleien.

Den største utfordringen Claudia ser er korrupsjonsproblemet i Romania. Hun er stadig utsatt for press fra pasienter om å ta imot penger som en forsikring. Da føler pasienten seg tryggere på at det som kan bli gjort for dem blir gjort. Hun sier at pasienter ikke stoler på at sykepleiere og leger gjør det de kan uten ekstra betaling.

“Se jeg har satt foran deg en åpen dør, som ingen skan stenge” (Åp. 3,8) Rodica Morar, Claudia Persa, Gabriella Damacus

Når Claudia ikke vil ta imot penger tror gjerne pasientene at det ikke er mer å gjøre for

Noen fakta rundt sykepleierutdanning og helsevesen i Romania:

Sykepleierutdanningen (treårig eller fireårig) inkluderer spesialisering innen for eks tannhelse, radiologi, etc.

Lærerne på skolen er som oftest doktorer. Der er dessverre svært få sykepleiere som underviser. Legene er ansvarlige for studentenes praksis i sykehus, men studentene har sykepleiere som praksisveiledere.

Eksamenene er ofte svært enkle slik at studentene lettere kan få gode karakterer, eller studentene får lov av lærer til å jukse på eksamen og opprettholder dermed et godt rykte for skolen.

Sykepleiers lønn ligger på mellom 1000-3000 kroner i måneden. Ansiennitet er med å påvirke lønnen.

Mange sykepleiere emigrerer til USA eller andre EU-land, da spesielt for høyere lønn.

Sykepleiere på morgenskiftet har mellom 15-20 pasienter hver. Det er færre sykepleiere på vakt på kveldsskiftet, de kan ha rundt 50 pasienter hver.

Uniform og annet utstyr må kjøpes av sykepleieren privat.

Sykepleierens aktivitet avhenger av legens ordre. Sykepleier har selv ingen autonomi eller lov til å ta egne beslutninger. I Romania blir sykepleierne ofte kalt "medisinske assistenter" på grunn av dette.

Pasientene kommer oftest på sykehus via "familiedoktoren". Gjennomsnittlig liggetid for pasientene er 12 dager.

Innleggelsen er gratis for de med forsikring i "National Hous of Health Insurance". Det koster 9,50% av månedslønnen (rundt 4 EUR dvs 32 NOK for en sykepleiers gjennomsnittslønn).

Privat sykeforsikring er under utarbeiding, men ikke tilgjengelig enda.

Selv om pasientene er forsikret er der mange utgifter som kommer utenom. Bl.a. all medisin som gis på sykehuset.

dem og at de vil dø uansett. I utgangspunktet finnes ingen tillit mellom helsepersonell og pasienter. Korrupsjon er indoktrinert i systemet og ryktene går om at man må betale for all behandling. Bare når Claudia gir tilbake penger til pasienter etter endt opphold på avdelingen, klarer de å

tro på at hun faktisk ville gjøre jobben uten ekstra "betaling". Hun forteller at de fattigste pasientene gråter av glede og lettelse når de får pengene tilbake. De aller rikeste og de med innflytelse får automatisk bedre behandling. De ligger på "luksus rom" og får all

mulig hjelp uten å be om det. Claudia håper at Romania vil bli medlem av EU og at det i så tilfelle kan være med å gjøre korrupsjon til et mindre problem.

Når jeg ber henne om å fortelle meg noe godt ved å være sykepleier i Romania må hun tenke seg lenge om. Når man møter så mange utfordringer i systemet og kjemper daglig, når man har lav grad av autonomi og lønnen er dårlig (1000-3000 NOK i mnd.) kan det bli vanskelig å lete frem noe av det som gir glede i arbeidet. Claudia kommer frem til at det må være den velsignelsen hun føler det gir henne å få oppleve respekt fra kollegaer og takknemlighet fra pasientene.

Claudia tror man kan være en bedre sykepleier som kristen enn som ikke-kristen. Hun merker forskjell i måten de kristne sykepleierne utfører arbeidet på i forhold til de som ikke deler troen. Hun opplever de ikke-kristne sykepleierne som utålmodige og mener de har lettere for å såre sine pasienter. Claudia sier hun prøver å være et eksempel. Hun retter sjeldent på sine kollegaer, men forsøker å vise det gode ved å gjøre det gode. Noe som minner meg om det Frans av Assisi sa: Forkynn evangeliet, om nødvendig med ord.

Marte Bygstad-Landro